

PHÂN TÍCH NHÂN VẬT CHÍ PÈO TRONG TÁC PHẨM “CHÍ PÈO” CỦA NAM CAO

1. Dàn ý phân tích nhân vật Chí Phèo

a. Mở bài:

- “Chí Phèo” thật sự là một kiệt tác trong văn xuôi đương thời, là đỉnh cao trong sự nghiệp sáng tác của nhà văn Nam Cao.

- Ngòi bút Nam Cao có những quan tâm, những khám phá riêng về số phận người lao động bị chà đạp. Hình tượng nhân vật Chí Phèo - một điển hình nghệ thuật bất hủ trong văn xuôi Việt Nam - đã thể hiện cái nhìn đầy đủ mới mẻ, độc đáo có chiều sâu trong thể hiện nỗi khổ con người đói của Nam Cao.

b. Thân bài:

- Chí Phèo bị hủy hoại nhân hình:

+ Chí Phèo chuyên đập đầu, rạch mặt và đâm chém người cho nên cúi mặt hấn vàng mà lại muốn màu gio, nó vẫn dọc vẫn ngang, không thứ tự, biết bao nhiêu là sẹo.

+ Người cố nông ấy hoàn toàn bị tước đoạt nhân hình, biến thành nửa người nửa vật: nó không còn phải là mặt người: nó là mặt của một con vật lạ.

- Chí Phèo bị tước đoạt nhân tính:

+ Từ lúc về làng, Chí Phèo hoàn toàn không kiểm soát được hành động của mình. Khi mua chịch rượu, bà hàng ngàn ngữ không muốn đưa thì hấn rút bao diêm, đánh cái xòe, châm lên mái lều của mụ. Mụ hoảng hốt kêu gọi om sòm, vội dập tắt được ngọn lửa mới chạy, rồi khóc lóc, mụ đưa ra chai rượu.

+ Chí Phèo hoàn toàn bị tha hóa, hành động như người mất trí. Bao nhiêu việc ức hiếp, phá phách, đâm chém, mưu hại, người ta giao cho hấn làm. Trong cơn say, Chí Phèo hành động tàn bạo như một con quỷ dữ, hoàn toàn mất nhân tính.

- Người nông dân bị tha hóa:

+ Trong tâm hồn tưởng chừng như chai đá, thậm chí bị huỷ hoại hoàn toàn của Chí Phèo, bản chất lương thiện ngày thường bị che lấp đi, vẫn le lói một ánh lương tri, sẽ bừng sáng khi gặp được cơ hội.

+ Tình cảm chân thật của thị Nở đã khơi dậy ý thức và lương tâm của Chí Phèo. Từ lúc này, Chí mới ý thức tình trạng tha hóa của mình và bị kịch bắt đầu diễn ra trong đời sống nội tâm.

- Cuối cùng đã thức tỉnh: Bản chất tốt đẹp của người lao động thức tỉnh trong lòng Chí.

- Chí Phèo lại rơi vào bế tắc:

+ Chí Phèo tha thiết muốn trở về sống lương thiện với mọi người, nhưng tất cả làng Vũ Đại đều sợ hãi, xa lánh anh ta.

+ Những lời lẽ cuối cùng của Chí Phèo bộc lộ tất cả bi kịch nội tâm đó.

- Bi kịch biến thành thảm kịch:

+ Chí Phèo đã đâm chết Bá Kiến, kẻ đã gây ra bi kịch đời Chí, rồi tự sát.

+ Nhân vật Chí Phèo được xây dựng thành công: vừa có nét khái quát, vừa có cá tính.

c. Kết bài:

- + Giá trị nhân đạo sâu sắc, thể hiện ở tấm lòng yêu thương trân trọng của Nam Cao đối với những người khốn khổ.
- + Chí Phèo là tiếng kêu cứu thiết tha của những người bất hạnh.

2. Phân tích nhân vật Chí Phèo

Cách mở đầu tác phẩm "Chí Phèo" hết sức đặc biệt, mở đầu bằng tiếng chửi của Chí Phèo - một con người bị tha hóa hoàn toàn cả nhân hình lẫn nhân tính: "Hắn vừa đi vừa chửi". Mà hắn chửi mới lạ lùng và ngoa ngoắt làm sao: "Hắn chửi trời, chửi đời, chửi cả làng Vũ Đại, chửi cả những ai không chửi nhau với hắn". Không lạ sao được bởi khi chửi người ta thường phải hướng tới một đối tượng cụ thể đằng này hắn hướng tới tất cả cuộc đời này, trời đất này. Lạ lùng hơn nữa, đây không phải là lần đầu tiên hắn chửi bởi "Bao giờ cũng thế, cứ rượu xong là hắn chửi". Vì sao hắn lại đến nông nỗi ấy? Nhân vật của Nam Cao vừa mới xuất hiện đã trở thành một ẩn số khiến người đọc tò mò đoán định: con người ấy không tạo được chút cảm tính nào, song lại gieo vào lòng người một niềm xót xa - hắn anh ta phải có nỗi niềm khổ đau nào đó mới đến nỗi dùng rượu để hủy hoại thân xác, những tiếng chửi đời ngoa ngoắt kia cũng nói lên một điều rằng chủ nhân của nó đã bị mất hết niềm tin vào cuộc đời, vào con người trên thế gian này. Người đọc tò mò đọc tiếp trang truyện và quả thực, cuộc đời Chí Phèo hiện lên như một cuốn phim bi thảm.

Có thể nhận thấy cuộc đời của Chí Phèo vô cùng tội nghiệp và đáng thương, Chí Phèo là hình tượng tiêu biểu cho người nông dân nghèo thời đó. Nhìn lại cuộc đời của Chí, từ khi mới lọt lòng đã là đứa trẻ bị bỏ rơi, lớn lên bằng sự cưu mang của cả làng Vũ Đại, rồi lớn lên làm anh tá điền chân chất với ước mơ bình dị như bao người thì lại bị Bá Kiến đẩy vào tù. Đến khi trở lại làng Vũ Đại, Chí đã không còn là Chí nữa. Chí bị hủy hoại từ con người đến tính cách. Chẳng còn ai nhận ra Chí của ngày xưa hiền lành, chất phác mà giờ chỉ là thằng Chí Phèo, thích gây sự với người thường, rượu tan nát, và suốt ngày chửi bới... Ở Chí Phèo, bản chất lương thiện ấy bị cái xã hội tăm tối ra sức hủy diệt. Nhà tù thực dân đã tiếp tay cho tên cường hào Bá Kiến bắt giam Chí, biến hắn từ một người lương thiện thành con quỷ dữ.

Đi tù "biệt tăm", bỗng đâu hắn lại "lù lù lẩn về". Một Chí Phèo đã hoàn toàn khác hẳn: "Cái đầu thì trọc lóc, cái răng cạo trắng hớn, cái mặt thì đen mà rất căng căng, hai mắt gườm gườm trông gớm chết". Chí mặc cái quần nái đen, cái áo tây vàng, cái ngực và cái tay chạm trổ rồng, phượng nói một ông tướng cầm chùy... Đó là hình ảnh Chí Phèo lúc ngồi uống rượu với thị chó ở chợ từ trưa tới xế chiều, cho đến lúc say khướt. Hắn đã hành động một cách dữ dội: xông thẳng đến nhà Bá Kiến chửi "mồ mả tổ tiên đến lộn lên mắt", đập cái vỏ chai vào cái cổng, rạch mặt, kêu trời ăn vạ! Chí Phèo đã hành động như một tên đầu bò vô cùng ngang ngược.

Tuy nhiên hắn đã nhận diện ra Bá Kiến là kẻ thù của mình. Nhưng chỉ một bữa rượu, một vài câu mơn trớn, một đồng bạc đái thêm của cụ Bá đã làm cho "Chí Phèo vô cùng hả hê". Hắn mơ hồ về chuyện hắn "còn có họ" với lí Cường đấy! Mấy hôm sau, Chí lại dờ dờ trò lưu manh đốt quán mụ bán rượu, lại vác dao đến nhà cụ Bá xin đi ở tù "bầm quả đi ở tù sướng quá!". Chỉ sáu ngày sau khi Chí về lại làng, hắn đến nhà Bá Kiến lần thứ hai sinh sự: "Cái mặt thì ngầu lên, hai chân thì lảo đảo, cái môi bầm lại mà run bần bật". Hắn nghiêng răng hăm dọa: con phải đâm chết vài ba thằng rồi cụ bắt con giải huyện". Cụ Bá cười khanh khách, vỗ vai Chí Phèo một cái, hắn như bị thôi miên, rồi vác dao đến nhà đội Tảo đòi nợ cho cụ Bá. Chẳng xảy ra chuyện đổ máu. Chí Phèo vênh vênh cầm năm chục đồng bạc ra về, tự đắc: "Anh hùng làng này cóc thằng nào bằng ta". Từ đó Chí Phèo trở thành "đầy tớ chân tay mới" của Bá Kiến. Thế là Chí có nhà, có năm sào vườn ở bãi sông, năm đó hắn hăm bảy, hăm tám tuổi. Cùng kể từ đấy, Chí mất phương hướng hẳn, hắn trở thành tay sai đắc lực của Bá Kiến. Hắn đã bán mình cho quỷ dữ, và chẳng bao lâu hắn cũng trở thành một con quỷ dữ

ghê tởm. Hắn chìm ngập vào vũng bùn tăm tối, tội lỗi. Hắn mất dần ý niệm về thời gian, không biết tuổi tác cuộc đời mình “đã dài bao nhiêu năm rồi”. Năm nói năm, tuổi nói tuổi, “ba mươi tám hay ba mươi chín? Bốn mươi hay ngoài bốn mươi?”.

Gương mặt của Chí Phèo hoàn toàn bị tha hóa với những vết sẹo dọc ngang đầy trên mặt, bộ mặt của người ăn vạ. Hắn đâm thuê chém mướn để kiếm tiền mà uống rượu. Những cơn say của hắn tràn cơn này sang cơn khác, thành một cơn dài, mênh mông. “Hắn ăn trong lúc say, ngủ trong lúc say, thức dậy hầy còn say, đập đầu, rạch mặt, chửi bới dọa nạt trong lúc say, uống rượu trong lúc say, để rồi say nữa, say vô tận”. Chí Phèo bị mua chuộc, bị xô đẩy vào con đường lưu manh, tội lỗi. Muốn giết người, muốn đâm chém và cướp giật cần gan và liều mạng, hắn đã tìm đến rượu. Mất dần nhân tính, hắn trở thành con quỷ dữ làng Vũ Đại: “Hắn biết đâu hắn đã phá bao nhiêu cơ nghiệp, đập nát bao nhiêu cảnh yên vui, đạp đổ bao nhiêu hạnh phúc, làm chảy máu và nước mắt của bao nhiêu người lương thiện”.

Tình yêu đã làm cho Chí thức tỉnh và cảm nhận được cuộc sống xung quanh nhưng chẳng bao lâu sự thức tỉnh ấy đã bị vùi dập. Chí đã có tình yêu thật đẹp với Thị Nở, chính thứ tình yêu ấy khiến Chí thêm can đảm kết thúc nguyên nhân gây ra nỗi đau của Chí. Nếu như ngày trước Chí sống như một con vật chỉ biết đâm thuê chém mướn, phá hoại sự bình yên của dân làng, thì giờ đây Chí đã chết như một con người khi biết nhận thức những sự việc ở xung quanh mình, biết cảm nhận tình yêu, biết nỗi khổ đau đớn của mình xuất phát từ đâu. Tác giả để cho Chí Phèo tự kết liễu đời mình đã đưa ra những thông điệp đầy ý nghĩa: Đó là hành động lấy máu rửa thù của người nông dân thức tỉnh về quyền sống vùng lên, tuy manh động, tự phát, liều lĩnh, tuyệt vọng nhưng không phải là hành động lưu manh. Cái chết của Chí đáng thương, là lời tố cáo xã hội thực dân nửa phong kiến đã đẩy người nông dân vào con đường bần cùng hóa, lưu manh hóa, đẩy họ tới cái chết bi thảm. Xã hội ấy không có chỗ cho người lầm lạc trở về cuộc sống lương thiện.

3. Viết đoạn văn ngắn nêu cảm nghĩ về nhân vật Chí Phèo

Tác giả đã xây dựng thành công nhân vật Chí Phèo nhằm tố cáo xã hội đã đẩy con người đến bước đường tha hóa. Nam Cao đã cho chúng ta thấy, Chí Phèo vốn là một người lao động cùng khổ lương thiện “cái bản tính của hắn ngày thường bị lấp đi”. Cùng với “tình yêu” sự săn sóc của thị Nở, “trận ốm thay đổi hắn về sinh lí, cũng thay đổi về tâm lí nữa” của Chí Phèo. Đó là một cái nhìn sâu sắc với tâm lòng xót thương đầy tình người của nhà văn này đối với những con người nghèo khổ, lương thiện bị xã hội xô đẩy vào con đường lưu manh, tội lỗi. Chí Phèo là một hiện tượng lưu manh hóa ở nông thôn mang tính chất điển hình, có ý nghĩa kết án đanh thép cái xã hội tàn bạo đẩy người dân cày nghèo vào kiếp sống tối tăm thú vật, cướp đi của họ cả bộ mặt, cả linh hồn người. Câu hỏi cuối cùng của Chí Phèo: “Ai cho tao lương thiện?” là câu hỏi chứa chất phẫn uất, đau đớn, mãi mãi làm day dứt lòng người. Làm thế nào để con người được sống cuộc sống lương thiện, bình dị trong cái xã hội tàn bạo ngột ngạt, vùi dập nhân tính ấy? Qua hình tượng Chí Phèo, Nam Cao đã đặt ra câu hỏi lớn ấy. Với cảm quan hiện thực sắc sảo đặc biệt, Nam Cao đã vạch ra mối mâu thuẫn giai cấp gay gắt ở nông thôn và tình trạng tha hóa phổ biến trong cái xã hội vô nhân đạo đó. Truyện “Chí Phèo” vừa chứa chan tình cảm nhân đạo, vừa mang ý nghĩa triết lí sâu sắc được thể hiện dưới hình thức nghệ thuật vô cùng độc đáo, xứng đáng được coi là một kiệt tác.